

ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ: СТРУКТУРНО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми дослідження. Актуалізація методологічної ролі філософсько-економічних досліджень у сьогоденні визначається тим, що розвиток українського суспільства, в умовах формування глобальної економічної системи, вимагає соціальної модернізації. Зміни, що відбуваються у соціальній сфері сучасного українського суспільства спонукають як до низки теоретичних обґрунтувань їх закономірності та особливостей, так і до нових концептуальних рішень щодо окреслення прогресивного напрямку їх подальшого розвитку. **Метою дослідження** є визначення основних структурних рівнів та окреслення методологічних парадигм філософії економіки у контексті обґрунтування її соціально-практичного значення. Постановка мети зумовила необхідність розв'язання наступних дослідницьких **завдань**: окреслити предметну специфіку філософії економіки та економічної філософії; проаналізувати теоретико-методологічні засади сучасних філософсько-економічних теорій; визначити головні напрямки розуміння «філософії економіки». **Об'єктом дослідження** є філософія економіки як специфічна сфера соціально-філософських досліджень. **Предметом дослідження** є структура і методологічні парадигми філософсько-економічного знання. Перш за все, потрібно дослідити саме значення філософії економіки. Філософія економіки — ще один новітній напрям сучасної соціальної філософії. Її формування припадає на другу половину ХХ століття, і сьогодні вона вже окреслена власним змістом, сутністю та функціями і представлена різними напрямами й традиціями. Термін «філософія економіки» вводить у вжиток італійський філософ Б. Кроче, який розглядає економічну сферу соціальної діяльності, як таку, що «почала розвиватися як філософія одразу після усвідомлення своїх фактів як економічних». [4 с. 256 – 258] Сутнісний вимір філософського дослідження економічної сфери соціального буття він обґрунтовує крізь призму аналізу поняття «корисність» (*utile*). Такий аналіз сутності економічних відносин у суспільстві сприяє формуванню концепції утилітаризму як основи розподілу економічних благ. Подальший розвиток запропонованого Б. Кроче аналізу методологічних перспектив філософії економіки як самостійної галузі соціального знання, формування предмета її дослідження та категоріального апарату здійснювала у теоретичних напрацюваннях низка дослідників другої половини ХХ століття. Філософія економіки функціонує як сфера проблематизації методологічних засад економічного знання та формування узагальненої системи економічних категорій. У практичному вимірі філософія економіки розгалужується принаймні на два напрями - філософію господарства та філософію бізнесу, що постають як сфери теоретичного аналізу відповідних вимірів економічної діяльності. [1, с. 40]. Філософія економіки — сфера філософського знання про сутність економічного буття людини в багатовекторному полі соціуму й гуманістичному аспекті. Філософський вимір економічного життя (економіки) значно ширший від його змістового кола — як самодостатньої умови існування й життєдіяльності людини. У ньому економічна сфера постає як особливий засіб самореалізації людини в процесі зміни нею зовнішнього і власного (внутрішнього) світу, а економіка набуває статусу людиновимірної, універсальної єдиної матеріально-духовної сфери, в якій особистість реалізує себе як біосоціодуховна цілісність. Самореалізація людини долає межі функціональної структурності економічного процесу, створює передумови для нових форм поєднання діяльності соціальних індивідів. У такому контексті самореалізація особи є головним імпульсом і мотивом, який долає задану розмірність економіки, сприяє еволюції всіх соціальних форм. [2, с. 242]. Самореалізація як суб'єктивна орієнтація є особливим духовно-творчим процесом, забезпечує постійне наповнення економічної сфери людськими силами. Філософський підхід дає змогу розглядати економіку як складну, відкриту, нелінійну систему з її незворотністю, можливістю виникнення нових зв'язків і відношень, з'ясувати місце і роль поодиноких людських зусиль у цій системі, які за певних станів соціального середовища можуть суттєво впливати на макросоціальні процеси. [2 с. 56 - 57]. Визначаючи суспільну взаємообумовленість різних типів розподілу і кооперування людської діяльності, перспективи її змін, філософія економіки вирішує методологічне і

світоглядне завдання. Вона не лише задає систему координат, а й продукує найскладніші фрагменти загальної картини економічної реальності, виявляє необхідні орієнтири, завдяки яким людська особистість здійснює перспективне моделювання власної життєвої поведінки, створює необхідні й різноманітні умови для свого існування і розвитку. Розкриваючи універсальність економіки, її всезагальну форму через її буття у світі й нескінченність її зв'язків із ним, філософія економіки не механічно переносить філософські поняття, категорії на сферу господарювання чи результати економічних моніторинрів на інші сфери суспільного життя, а всебічно враховує сферу і специфіку власного функціонування [3, с. 114 – 116]. Водночас філософія економіки дає філософське розуміння змісту багатьох основних економічних категорій («економіка», «господарство», «виробництво», «праця», «гроші», «економічна людина», «свобода», «потреба» та ін.), які за своєю суттю і значенням виходять за сферу економіки. Пізнання їх змісту забезпечує формування загальних уявлень про природу господарської діяльності, окреслює її місце і роль у духовному бутті, моралі, життєвому світі людини, тобто сприяє осягненню сутності економіки [5, с. 54 – 55].

ВИСНОВКИ. Відсутність у сучасній літературі методологічної диференціації економічної філософії та філософії економіки спонукало до окреслення їх функціональної специфіки, що детермінується потребою визначення сутнісних рис предмету даного дослідження. Автором запропоновано наступні дефініції цих дослідницьких напрямків: економічна філософія являє собою аналіз соціальної структури суспільства крізь призму економізму, тобто абсолютизації економіки в якості базової структури соціального буття, а філософія економіки постає як синергійна система філософського знання про економіку, актуальна не лише у межах теоретичної, але і практичної філософії.

Література

1. Буслинський В. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищ. навч. закладів / Київський славистичний ун-т / Володимир Андрійович Буслинський (ред.). — К., 2002. — 315с.
2. Воронкова В. Філософія : Навчальний посібник/ Валентина Воронкова,; М-во освіти і науки України. -Київ: ВД "Професіонал, 2004. -460 с.
3. Гончарук, Т. В. Філософія економіки як філософська дисципліна / Т. В. Гончарук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Філософія. — 2007. — № 45. — С. 175-178.
4. Глушко Т. П. Філософія бізнесу як основа легітимації економіки // Філософські проблеми гуманітарних наук. —К.: Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого, 2005. — № 4. — С. 85–89.
5. Глушко Т. П. Філософія економіки і соціальний прогрес // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія, Політологія. — К.: ВПЦ “Київський університет”, 2006. — Вип. 77. — С.71–74.
6. Губерський Л. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищих навч. закл. / І.Ф. Надольний (ред.). — 5. вид., стер. — К. : Вікар, 2005. — 516с. А.А. Мазаракі. -2002. -463 с.
7. Гончарук-Чолач Т.Сучасні парадигми державного управління: теоретико-філософське осмислення/Тетяна Гончарук -Чолач//Психологія і суспільство. — 2010. - №4. — С72-81.
8. Томахів В. Гроші як чинник глобалізації [Електронний ресурс] /Володимир Томахів //Мандрівець. — 2008. №4. — С.67-71.